

**OCENA STANU ZACHOWANIA
ORAZ
PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
POMNIKA 1000-LECIA ZOLKALIZOWANEGO
W MIĘDZYRZECZU**

*Opracował: Piotr Maćko
Ul. Cegielniana 17
74 – 400 Dębno
Tel. 693 894 697
Nr dyplomu: 1400/122867/2008*

1.0. KARTA IDENTYFIKACYJNA ZABYTKU

1.1. DANE PRZED KONSERWACJĄ

RODZAJ rzeźba

TEMAT Pomnik 1000-lecia

AUTOR, WARSZTAT, SZKOŁA Anna Rodzińska

SYGNATURA przedzielone znakiem Rodła 966/1966

INSKRYPCJE na cokole: „NASZ POWRÓT NA PISTOWSKĄ OJCZYZNĘ TO
NIEODWRACALNY I SPRAWIEDLIWY WYROK HISTORII”

DATOWANIE lipiec 1966

POCHODZENIE -

MIEJSCE PRZECHOWYWANIA obiekt nieruchomy

WŁAŚCICIEL/UŻYTKOWNIK Urząd Miejski w Międzyrzeczu, ul. Rynek 1, 66 – 300 Międzyrzecz

MATERIAŁ beton, żelazo, stop brązu

TECHNIKA odlew

2.0. LOKALIZACJA

Obiekt zlokalizowany jest w północno – wschodniej części miasta na terenie placu, którego północną granicę wyznacza delta rzeki Obry. Do zachodu plac zamyka ul. Waszkiewicza od południa – ul. Ściegiennego.

Fot. 1. Na zdjęciu widoczny fragment planu miasta z zaznaczonym miejscem usytuowania pomnika.
źródło: maps.google.pl/maps?hl=pl&tab=wl

3.0. OPIS OBIEKTU

Obiekt powstał w lipcu 1966 roku w związku z odbywającymi się obchodami 1000- lecia Państwa Polskiego oraz 20-leciem Powrotu Ziemi Międzyrzeckiej do Macierzy. Inicjatorem powstania pomnika był Państwowy Komitet Jedności Narodowej. Autorem rzeźby jest Anna Rodzińska.

Wg opisu¹ - trzy bryły symbolizują orężne odebranie Ziemi Międzyrzeckiej i jej historyczny związek z Polską. Na pomniku znajdują się płaskorzeźby: Godło Polski(bez korony), rodło wraz z datami (966 / 1966), oraz postaci rycerza i żołnierzy Armii Polskiej. Na cokole umieszczona inskrypcja – „NASZ POWRÓT NA PISTOWSKĄ OJCZYZNĘ TO NIEODWRACALNY I SPRAWIEDLIWY WYROK HISTORII”.

4.0. TECHNIKA ORYGINALU I ANALIZA SPOSOBU WYKONANIA

Obiekt powstał na zasadzie odlewu betonowego, zbrojonego żelaznymi prętami. Żelbetowy cokół rzeźby wykonano przy użyciu szarego cementu oraz białego ostrokrawędzistego kruszywa o zróżnicowanej frakcji(max do 1,5 cm).

W oparciu o analizę petrograficzną próbki zaprawy, pobranej w obrębie jednej z trzech brył konstrukcji rzeźby(Aneks 1), stwierdzono iż rzeźbę odlano z zaprawy na bazie białego cementu i kruszywa kwarcowego. Podstawowa frakcja kruszywa o wielkości poniżej 0,5 mm. Stwierdzono również, sporadycznie obecność większych ziaren, dochodzącej do ok 4 mm.

Po odlaniu rzeźby, celem zgubienia połączeń kolejnych etapów odlewu, powierzchnię obiektu pokryto cienką warstwą drobnoziarnistej, szlichty cementowej. W przypadku cokołu, różnica polegała na dodatkowym pokryciu jego powierzchni białym kruszywem. Frakcja użytego materiały skalanej wahała się w przedziale 1 - 7mm, z przewagą wyższej frakcji.

Daty oraz rodło odlane ze stopu brązu.

5.0. STAN ZACHOWANIA

Na obecny stan zachowania obiektu, zasadniczy wpływ posiada środowiska w jakim się on znajduje. Z jednej strony rzeźba, stale narażona jest na intensywne oddziaływanie szkodliwych związków zawartych w powietrzu(sąsiedztwo głównej ulicy), z drugiej znajduje się ona w sąsiedztwie rzeki, która zwiększa wilgotność otoczenia. Tworzące się związki kwasów - w reakcji

---

1. Eugeniusz Jakubaszek, *Miejsca Pamięci Narodowej w Województwie Zielonogórskim*, Przewodnik, Lubuskie Towarzystwo Kultury – Zielona Góra 1972, str. 76 .

ze spoiwem betonu, powodują częściowe jego rozpuszczenie i wypłukiwanie, zwiększając tym samym porowatość zaprawy.

Efekty wyługowania spoiwa widoczne w miejscach powstałych pęknięć, w formie grubych warstw szklistych zacieków wypłukiwanego węgla wapnia.

Największe zniszczenia stwierdzono w obrębie cokołu rzeźby. Dotyczy to przede wszystkim narożników, gdzie występują bardzo silne spękania i miejscowe odspojenia zaprawy, powstałe w wyniku korozji zbrojenia. Północna ścianka cokołu, wtórnie pokryta warstwą szarej farby.

Na słabo opukiwanych powierzchniach obiektu skupiska czarnych nawarstwienia tworzące się w środowisku przemysłowym.

Obiekt jest silnie skażony mikroorganizmami, pokrywają go liczne kolonie porostów, glonów i bakterii.

7.0. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA

Podstawową przyczyną postępującej degradacji obiektu jest korozja zbrojenia zachodząca w wyniku oddziaływania wody, agresywnego środowiska miejskiego, zwiększającej się porowatości, wypłukiwania spoiwa i postępującej karbonatyzacji wodorotlenku wapnia w zaprawie.

W ramach planowanych prac konserwatorskich, należy ustabilizować i zabezpieczyć powierzchnie zbrojenia, jak również zabezpieczyć cały obiekt przed oddziaływaniem wody opadowej i częściowo kondensacyjnej.

8.0. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Oczyszczenie powierzchni obiektu.

- wstępne, mechaniczne oczyszczenie powierzchni kamienia z luźnych nawarstwień
- zabieg oczyszczania zaleca się przeprowadzić metodą ścierną, na sucho przy użyciu piaskarki. Przed przystąpieniem do oczyszczania, prace należy poprzedzić próbami mającymi na celu dobór odpowiedniego kruszywa oraz siły jego aplikacji, tak aby nie dochodziło do uszkodzenia pierwotnej warstwy zaprawy.
- w przypadku trudności z usuwaniem czarnych siarczanowych nawarstwień, zabieg mechanicznego oczyszczania można wspomóc metodą chemiczną, poprzez naniesienie w miejscach grubych i szczelnych nawarstwień okładu z 10% roztworu kwaśnego węgla amonu. Jako nośnik okładu zaleca się użycie pulpy celulozowej. Okład pozostawić na ok 2 godziny po czym miejsce po zdjętym okładzie intensywnie przepłukać wodą pod ciśnieniem.

2. Dezynfekcja obiektu.

- w tym celu na oczyszczonej i suchej powierzchni obiektu nanieść 2% roztwór preparatu Biotin R, bądź innego o zbliżonych właściwościach.

3. Stabilizacja struktury

- odsłonięte elementy żelaznego zbrojenia, pozbawione otuliny pokryć przy pomocy pędzla 10% roztworem taniny rozpuszczonej w 1 części wody i 3 częściach alkoholu etylowego(denaturat) z dodatkiem 1,5% roztworu azotynu sodowego.
- powstałe w strukturze betonu rysy i pęknięcia zapełnić przy pomocy szczykawk i pipet 5% roztworem taniny rozpuszczonej w 1 części wody i 3 częściach alkoholu

etylowego(denaturat) z 1,5 % dodatkiem inhibitora azotynu sodu.

- większe ubytki w obrębie zbrojenia zaleca się pokryć warstwą zaprawy Aquafin 1K zmieszanej z preparatem Uniflex firmy Schomburg.

Warstwa zaproponowanej zaprawy ma stanowić warstwę podkładową pod warstwę zaprawy powierzchniowej. Zamiennie proponuje się użycie zaprawy SicaTop®-Armatec®110EpoCem, zgodnie z kartą techniczną.

- drobne szczeliny wzdłuż zbrojenia po zapuszczeniu środkiem stabilizującym zapuścić żywicą epoksydową o niskiej lepkości. Zaleca się zastosowanie preparatu Viscasit Epoxy-Injektionhartz, Viscosit EpoxiInjektionhartz 100, firmy Remmers, bądź preparat Rofaplast PUR-Injektionhartz tworzący piankę poliuretanową

- szersze szczeliny zapuścić żywicą BECOPOX EP 122w, bądź preparatem Rofaplast PUR-Injektionhartz.

- cokół rzeźby, celem stworzenia dodatkowej bariery ochronnej, zaleca się pokryć preparatem Sika® FerroGard®-903+ zgodnie z kartą techniczną. Po wmgrowaniu preparatu, powierzchnię cokołu intensywnie przepłukać wodą pod ciśnieniem.

4. Uzupełnienie ubytków powierzchniach

- celem uzupełnienia ubytków w obrębie konstrukcji rzeźby zaleca się użycie zaprawy cementowej na bazie cementu białego marki 42.5 i kruszywa kwarcowego o frakcji do max 0,4 mm. Zaprawę należy podbarwić pod kolor materiału pierwotnego, stosując w tym celu pigmenty mineralne. Stosunek spoiwa do kruszywa powinien wynosić ok 1:1.

- w przypadku cokołu w miejscach wykonywanych uzupełnień na warstwę podkładową nanieść cienką i wyrównującą warstwę szlichty cementowej, podbarwionej pod kolor warstwy pierwotnej. W trakcie procesu wiązania zaprawy na powierzchnię szlichty nanieść grys skalny. Frakcja kruszywa powinna się wahać w przedziale 3-7mm., a kolorystyka zbliżona do materiału pierwotnego.

5. Hydrofobizacja powierzchni obiektu

- celem stworzenia hydrofobowej bariery ochronnej obiektu zaleca się pokryć preparatem krzemooorganicznym do hydrofobizowania, takich producentów jak Remmers – Funcosil SNL, Funcolis OH; lub Instytut Chemii Przemysłowej – Ahydrosil Z.

Elementy z brązu

1. oczyszczenie powierzchni brązu z nawarstwień
  - chemiczne oczyszczenie powierzchni metalu. Zaleca się zastosowanie okładu z roztworu wersenianu dwusodowego, bądź winianu sodowo-potasowego.
2. Dotlenienie oczyszczonych powierzchni metalu roztworem nadtlenku wodoru
3. Zobojętnienie powierzchni metalu -10 % roztwór kwasu cytrynowego
4. Stabilizacja powierzchni metalu inhibitorem korozji – roztwór benzotriazolu
5. Zabezpieczenie powierzchni metalu
  - roztwór żywicy termoplastycznej Paraloid B-44
  - воск mikrokrystaliczny